

Del 3

Konsekvenser

Konsekvenser av förslaget

Miljöbedömning

Enligt bestämmelser i plan- och bygglagen ska en översiktsplan genomgå en miljöbedömning. Miljöbedömningen är en hel process i vilken en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utarbetas. Tanken är att miljöaspekterna ska integreras i planarbetet varför miljöbedömningen ska följa hela arbetet med planen. I miljöbedömningen ingår att samråd genomförs och att resultaten av dessa beaktas i beslutsprocessen samt att allmänheten blir informerad om besluten. Det ska även finnas med ett förslag till hur uppföljning och övervakning ska ske av den eventuella betydande miljöpåverkan som ett genomförande av planen medför.

Första steget i miljöbedömningen av FÖP Koster var att avgränsa innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen, dvs bestämma handlingens omfattning och detaljeringsgrad. Innan kommunen tog ställning till avgränsningen genomfördes samråd med länsstyrelsen och berörda kommuner genom att förslag till avgränsning ingick i programsamrådet. I samrådshandlingen redovisades en miljökonsekvensbeskrivning, vilken är något bearbetad i denna utställningshandling.

Ett planförslag ska bedömas från miljösynpunkt jämfört med minst ett nollalternativ. Andra rimliga alternativ för att uppnå målen med planen ska också redovisas. Utöver planförslaget görs därför i detta avsnitt en beskrivning och bedömning av konsekvenserna av ett *nollalternativ* och ett *bevarandevalternativ*.

Sociala och ekonomiska konsekvenser

När det gäller utvecklingen på Kosteröarna är det särskilt tydligt att olika frågeställningar hänger ihop. I syfte att ge en helhetsbild över konsekvenserna av förslaget är därför de sociala och ekonomiska konsekvenserna inarbetade i miljökonsekvensbeskrivningen i det följande avsnittet.

Miljökonsekvensbeskrivning

Avgränsning

Fokus i miljökonsekvensbeskrivningen ligger på de miljöaspekter som kan leda till betydande miljöpåverkan om planen genomförs. Avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen är gjord utifrån den aktuella plannivån. I en översiktsplan som denna innebär det i första hand att frågor på översiktlig nivå uppmärksammas.

Det geografiska område som påverkas av planförslaget motsvarar planområdet med tyngdpunkt på Nord- och Sydkoster eftersom ingen stor förändring förväntas på Ramsö eller i den övriga övärlden.

Följande planeringsfrågor knutna till begreppet bevarande och hållbar utveckling slogs i programmet fast som de mest angelägna att behandla i det fortsatta arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen:

- Lokalisering och dimensionering av ny bostadsbebyggelse
- Lokalisering av nya verksamheter och anläggningar i hamn- och vattenanknutna lägen
- Vatten- och avloppsförsörjningen
- Dagvattenhanteringen
- Hamnar för fritidsbåtar
- Landskapets värden och användning ur ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter
- Skyddet och bevarandet av naturmiljöer och kulturlandskap och nyttjandet av områdena för utveckling och produktion

Kunskapsunderlag

Ett omfattande inventerings- och analysmaterial har tagits fram som underlag för bildande av en nationalpark och naturreservat. Bohusläns museum har tagit fram ett kulturhistoriskt underlag för planen. Den aktuella kunskapen är således god inom många områden. Dock saknas detaljerad kunskap om de marina värdena i strandzonen och grundområdena samt kunskap om lämningar av marinarkeologiskt värde. Detta har betydelse bl a vid bedömningen av kapacitet och eventuell utbyggnadsmöjlighet i de befintliga båthamnarna och vilken påverkan på den marina miljön som kan uppkomma vid utbyggnad av olika verksamheter i Kosterundet. När det blir aktuellt får därför ytterligare underlag tas fram.

Beskrivning av alternativen samt påverkan och konsekvenser

Nollalternativet

Nollalternativet speglar en trolig utveckling om planförslaget inte genomförs. Om planen inte antas kommer den fördjupade översiktplanen för Kosteröarna från år 1995 att fortsätta gälla. Konsekvenserna av nollalternativet kan då utgå från en utveckling i enlighet med den. Den gällande planen är dock inaktuell i flera avseenden och är svår att konsekvent använda som underlag för ett realistiskt nollalternativ. Konsekvenserna av ett nollalternativ utgår därför också från att de nuvarande trenderna framskrivs när det gäller befolkningsutvecklingen, det vill säga att det sker en fortsatt minskning av den helårsboende befolkningen och samtidig ökning av antalet fritidsboende.

Kommunen har inte kunnat uppnå målen med befolkningsutvecklingen på Koster enligt gällande FÖP d v s 420 bofasta till 2005. Flera av de föreslagna utbyggnadsområdena för bostäder i gällande FÖP är genomförda och planen ger i övrigt ett oklart stöd för lokalisering av

ytterligare bebyggelse. Nollalternativet kan därför medföra att bebyggelseutvecklingen fortsättningsvis sker på ett ostrukturerat vis, med många enstaka och utspridda hus, vilket kan innebära att viktiga aspekter på hushållning med mark åsidosätts. Det kan också innebära att det blir svårare att få ekonomi i planerade anläggningar för bl a vatten.

Processen med att bilda en nationalpark och planeringen av naturum har kommit långt. Ett genomförande är realistiskt och ingår därför som en förutsättning i nollalternativet. Inom ramen för bildande av en nationalpark sker en översyn av gällande naturreservat med nya beslut om skötselplaner.

Vattentillgången har varit en starkt begränsande faktor för bebyggelseutveckling på Koster, men eftersom statliga medel är avsatta för att anlägga en avsaltningsanläggning kommer det i nollalternativet att finnas bättre tillgång till dricksvatten på Koster i framtiden än idag.

Avloppsvatten kan tas omhand i befintligt kommunalt reningsverk. Det finns även teknik för att åstadkomma enskilda avloppslösningar till platser dit det kommunala ledningsnätet inte når. Påverkan från utsläpp av dagvatten kan minimeras eftersom genomsläppliga material gör det möjligt att infiltrera dagvatten och endast små ytor är hårdgjorda. Hamnarna kan utvecklas efter gängse prövning men eventuell utbyggnad är vagt motiverad i FÖP:en från 1995.

Det finns risk för att nollalternativet medför att bebyggelseutvecklingen inte sker med sikte på helårsboende. Nollalternativet medför ingen ekologiskt och socialt hållbar utveckling av kosterområdet eftersom det inte möjliggör någon nämnvärd befolkningsökning. Tvärtom kommer sannolikt den bofasta befolkningen att minska, vilket motverkar en sådan utveckling. I praktiken innebär det att det finns ytterst litet utrymme för utveckling och produktion och att sådana områden i bästa fall kvarstår i nuvarande omfattning.

Genom etableringen av naturum, vilket sannolikt blir ett populärt besöksmål, och genom att nationalparken ska skötas blir det nya arbetstillfällen på Koster. Dessa kommer inte med automatik att leda till fler bofasta på öarna om det blir svårt att bygga bostäder för helårsboende på ett planerat sätt.

Antalet båtutrustare och andra besökare till området sommartid kommer att öka när naturum är anlagd. Med en knapphändig styrning kan det bli svårt att utveckla boendeanläggningar och andra verksamheter som kan bidra till försörjningen för bofasta på Koster. Engagemang från lokalsamhället kan bli svagt i detta alternativ eftersom de boende på Koster har begränsade möjligheter att utveckla bostäder eller verksamheter. Därmed finns viss risk för fortsatt stagnation på Koster om nollalternativet genomförs.

Finns det en gräns för vad Kosterområdet tål för att kallas hållbart och var går gränsen för att karaktären försvinner? Med en löst styrning, som i nollalternativet, finns det anledning att ställa den frågan. Om inte förändringarna sker på ett strukturerat sätt och med utgångspunkt från klara målsättningar är det risk för att den nuvarande karak-

tären förändras på ett sätt som gör att Koster inte längre upplevs som ett attraktivt besöksmål. Detta kan i sin tur få effekter på möjligheten att försörja sig på besöksnäringen. Den speciella livsmiljön på Koster kan också förlora den dragningskraft som får människor att vilja bo eller bosätta sig här.

Bevarandeanternativet

Ett annat rimligt alternativ utifrån planens syfte och geografiska räckvidd är ett alternativ där bevarandenaspekter får ännu större tyngd. ”Bevarandeanternativet” innebär att ingen ytterligare bebyggelseutveckling får ske. Det innebär även att så stora mark- och vattenområden som möjligt avsätts som nationalpark och/eller natur- och kulturresevat med starkt reglerande bestämmelser som tar utgångspunkt från ett bevarande.

Inga nya bostäder tillkommer i detta alternativ eftersom tonvikten kommer att läggas på skydd och bevarande. Däremot kommer naturrum att anläggas som en viktig del i nationalparken.

Eftersom alternativet medför en omfattande ökning av besökare behövs en avsaltningsanläggning för vatten även i detta alternativ. Bevarandeanternativet innebär att en sådan anläggning inte behöver byggas ut efterhand, eftersom det inte skapas ytterligare underlag framöver i form av nya åretruntbostäder och verksamheter.

Avloppsvatten kan tas omhand i befintligt kommunalt reningsverk och det finns även teknik för att åstadkomma ekologiska lösningar på avloppsfrågor. I bevarandeanternativet kommer större områden än idag att ges områdesskydd, vilket sannolikt innebär att hanteringen av avlopp och dagvatten regleras strikt. Restriktioner för olika typer av föroreningar, både i mark och i vatten, kommer att medföra minimala utsläpp.

Det blir svårt att få stöd från lokalsamhället i detta alternativ, eftersom de boende på Koster inte får möjlighet att utveckla vare sig bostäder, verksamheter eller lokal förvaltning. Utnyttjande av Kosteröarna för utveckling och produktion blir totalt sett mycket liten.

Landskapets värden och användning ur ekologisk synpunkt kan säkerställas i bevarandeanternativet, men skötsel av skyddade områden kan behöva ske ”från land” om lokal förvaltning inte blir möjlig och kompetens försvinner genom fortsatt avfolkning av Koster.

Behov av boendeanläggningar och gästplatser för båtar kommer att öka, men detta får lösas i eller i anslutning till Strömstad, vilket kan innebära kostnader för kommunen.

Befintlig bebyggelse kan bevaras på ett bra sätt i detta alternativ genom att restriktioner införs som reglerar hur om- och tillbyggnader får ske. Bevarandet blir i övrigt mest inriktat på naturmiljön och det blir sommargäster och dagsturister som befolkar öarna. Belastningen på öarna kommer att vara stor under sommarhalvåret.

De sociala och ekonomiska anledningarna att bosätta sig på Koster försvinner. Att det kulturella livet med grund i lokalsamhället urhol-

kas kan bli den mest påtagliga effekten av ett rent bevarandeanternativ. Möjligheten till lokal förvaltning minskar eftersom fortsatt åretruntboende inte prioriteras.

Förslag till ny fördjupad översiktsplan för Koster

Förslaget ger en helhetssyn på utveckling och bevarande som främjar att befolkningen kan öka i den utsträckning som är målet för planeringen – till 500 personer inom en period om 15-20 år.

Planen redovisar förslag till lokalisering och omfattning av ny bostadsbebyggelse och områden där verksamheter kan utvecklas. Planförslaget ger möjlighet att behålla landskapets värden och möjliggör markanvändning med utgångspunkt från ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter. Ny bebyggelse påverkar landskapsbilden och kan få tydliga visuella effekter om inte de nya områdena/byggnaderna placeras och utformas med stor hänsyn till terrängen på platsen och i omgivningen. Detta gäller särskilt i området söder om Vättnet där påverkan på den värdefulla natur- och kulturmiljön till exempel kan innebära att de historiska sambanden mellan bebyggelse, naturmiljö och näringsfång (jordbruk och fiske) blir svårare att utläsa och förstå.

Planen ger också utrymme för naturum som är en förutsättning för genomförande av nationalparken.

I planförslaget förutsätts, liksom i övriga alternativ, att vattenförsörjningen kan lösas genom planerad avsaltningssystem. Kapaciteten i denna kan efterhand anpassas till den utbyggnad som sker av bostäder och verksamheter.

Avloppsvatten kan, liksom i övriga alternativ, tas omhand i befintligt kommunalt reningsverk och det finns även teknik för att åstadkomma ekologiska lösningar på avloppsfrågor. Påverkan från utsläpp av dagvatten kan minimeras eftersom genomsläppliga material gör det möjligt att infiltrera dagvatten och få ytor är eller är tänkta att bli hårdgjorda.

Den nya fördjupade översiktsplanen innehåller förslag till områden där småbåtshamnar och vattenanknutna verksamheter ska kunna tillkomma. Möjligheten att utöka antalet båtplatser kan bidra till att utnyttjande och slitage på naturhamnar kan begränsas. Å andra sidan måste lämpliga åtgärder vidtas vid sådan utbyggnad så att skador på den marina miljön minimeras eller helt undviks.

Skydd och bevarande av naturmiljöer och kulturlandskap främjas samtidigt som de skötselplaner som upprättas till naturreservaten ger möjlighet att utnyttja områdena för beten och foderproduktion.

Förslaget ger möjlighet till lokal förvaltning och främjar därför en utveckling av lokalsamhället även på lång sikt. Detta innebär att det sociala livet stärks och att det blir attraktivt att bo kvar eller bosätta sig på Koster.

Planförslaget bedöms utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv ge bättre förutsättningar för en positiv utveckling på Kosteröarna än övriga studerade alternativ.

Jämförelse mellan alternativen

Förslaget till fördjupad översiktsplan ger, jämfört med nollalternativet bättre möjligheter att utifrån sociala och ekologiska aspekter utveckla lokalsamhället mot ett hållbart samhälle. Framförallt är det i den nya FÖP:en klarare uttalat hur bebyggelseutvecklingen ska ske och att det handlar om att behålla och öka åretruntboendet. Därmed finns möjlighet att stärka det sociala livet i lokalsamhället.

I alla tre alternativen förutsätts att en avsättningsanläggning anläggs. Eftersom sådana anläggningar är energikrävande kommer det sannolikt även i framtiden att vara viktigt att hushålla med vatten på öarna och det blir mycket viktigt att bibehålla och säkerställa befintliga vattentillgångar.

Bevarandevalternativet kan från miljösynpunkt ses som det bästa alternativet, men på längre sikt innebär det att Kosteröarna endast blir en plats för tillfälliga besök och säsonsboende. Även om naturlandskapet vårdas enligt strikta skötselplaner kommer kulturlandskapet inte att vara levande och det kulturella livet, d v s kärnan i det nuvarande kosteröarna, försvinner.

Den grundläggande utgångspunkten för den nya fördjupade översiktsplanen för Kosteröarna är ”bevarande och hållbar utveckling i samspel”. Hållbarhetsaspekterna gäller utvecklingen i såväl ekologiska som sociala och ekonomiska perspektiv. Planförslaget bedöms sammantaget, jämfört med nollalternativet och bevarandevalternativet, ge bättre förutsättningar för en positiv utveckling av området sett till alla tre aspekterna. Jämfört med övriga alternativ ger planförslaget större möjligheter att behålla de kvaliteter som lockar till både att bo på och besöka Koster.

Finns det risk för betydande miljöpåverkan om planen genomförs?

Det finns ingen entydig definition av vad begreppet betydande miljöpåverkan innebär. Den berörda platsens karaktär och värden i kombination med graden av påverkan och vilken betydelse följderna av föreslagna åtgärder kan få är lämpliga utgångspunkter vid bedömningen.

Stora mark- och vattenområden på Koster är sk Natura 2000-områden, d v s är av mycket stort nationellt och internationellt intresse. Eventuell påverkan på Natura 2000- område innebär därför att det kan finnas risk för betydande miljöpåverkan även om påverkan är begränsad. Å andra sidan är själva syftet med att bilda nationalpark och naturreservat att säkerställa värdena, så att god bevarandestatus uppnås i större delen av aktuella Natura 2000- områden.

Utbyggnad av hamnarna i Kosteröarna, Vättnet, Ekenäs och Kyrkound *kan medföra betydande miljöpåverkan* och ska vid fortsatt planering miljöbedömas. Påverkan på den marina miljön blir sannolikt lokal, men som tidigare har nämnts saknas djupare kunskap om de marina värdena varför det är omöjligt att i detta skede bedöma konsekvenserna. Samma sak gäller utbyggnad av bryggor vid Duvnäs på

sydkostersidan av sundet och en hamn på Haleberget på Nordkoster. I övrigt kan konstateras att en mycket liten del av vattenområdena kring Kosteröarna föreslås bli ianspråktagna för utbyggnad av hamnar, men att all hamnutbyggnad här berör Natura 2000-området.

Det finns även *risk för betydande miljöpåverkan* om byggande av bostäder genomförs söder om Vättnet. Området ligger exponerat och känsligt vid inloppet till Kstersundet samtidigt som det kommer att binda ihop befintliga, kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer på Vättnet och i Nordkosters by. Det är av största vikt att området utformas på ett sätt så att påverkan på natur- och kulturmiljö blir liten och att hänsyn tas till hur området upplevs från havet. Risken för betydande miljöpåverkan får beaktas vid detaljplaneläggning av området.

I ett tidigt skede av detaljplanarbetet för naturrum vid Kstersundet gjorde kommunen bedömningen att ett genomförande av detaljplanen kan innebära betydande miljöpåverkan och att det fanns behov av att upprätta en MKB. I den följande MKB-processen konstaterades att anläggningen, med de förebyggande åtgärder som föreslås i MKB:n, kan uppföras *utan risk* för att det blir en betydande miljöpåverkan. Liksom kommunen har länsstyrelsen i planprocessen ställt sig bakom denna bedömning. Planen är antagen av kommunfullmäktige i april 2008, men är överklagad.

I övrigt är förslaget till fördjupad översiktsplan utformat med målsättningen att betydande miljöpåverkan *inte* ska uppkomma. Vid upprättande av detaljplaner ska kommunen bedöma om genomförandet innebär betydande miljöpåverkan och om det då finns behov av att ta fram en MKB som beslutsunderlag.

Uppföljning

Uppföljning och övervakning av hur miljöhänsyn tas vid fortsatt planering görs främst i samband med prövning enligt miljöbalken och plan- och bygglagen. För verksamheter som kräver MKB vid tillståndsprövning, såsom byggande i vatten, kommer uppföljning att ingå i processen. Vid prövning i detaljplan följer krav på uppföljning i de fall kommunen i behovsbedömningen finner att det är risk för betydande miljöpåverkan och en särskild MKB upprättas.

En MKB har upprättats under detaljplaneprocessen för anläggande av naturrum. I denna är en rad förebyggande åtgärder redovisade, vilka ska beaktas under detaljprojektering och byggskede för att minimera inverkan på miljön.

Avstämning mot miljömål och miljö kvalitetsnormer

Nationella miljömål

Länsstyrelsen i Västra Götaland ansvarar för att konkretisera de nationella miljömålen till en regional nivå. En revidering av de regionala miljömålen pågår.

I det inledande kapitlet om övergripande mål redovisades att sju av de nationella miljömålen är relevanta för denna översiktliga plan för Koster. I det följande redovisas en bedömning av i vilken mån planen medverkar till att uppfylla dessa.

Begränsad klimatpåverkan

Målsättningen med planen är att den bofasta befolkningen ska öka samt att verksamheter och service ska kunna utvecklas på Koster. Det innebär att det ska vara möjligt att både leva och verka på Koster. Planen medverkar till att uppfylla målet om begränsad klimatpåverkan genom att den understödjer en livsform i skärgården där inte bilen spelar en central roll i vardagslivet, vilket i sin tur motverkar ökade utsläpp av växthusgaser.

Ingen övergödning

I planförslaget förutsätts att ny bebyggelse ska kopplas till det kommunala avloppsreningsverket. Att inga ytterligare utsläpp ska ske till mark och vatten säkerställs också i skötselplanerna för naturreservatet. Målet motverkas därmed inte.

Grundvatten av god kvalitet

Målet motverkas inte eftersom en förutsättning för förslaget är att en anläggning utförs på Koster för att framställa dricksvatten och vatten för andra ändamål genom avsättning av havsvatten. Tillgång till reservvatten finns också och kvaliteten är säkerställd genom gällande skyddsområden för vattentäkter.

Hav i balans samt en levande kust och skärgård

Ett övergripande mål för planen är just att uppnå en hållbar utveckling på Kosteröarna i enlighet med detta miljömål. Planen medverkar till att uppfylla målet genom den samordning med naturreservat och bildande av Kosterhavets nationalpark som är en av förutsättningarna för planarbetet. Förslaget bidrar därmed till hög grad av biologisk mångfald och till att värna om skärgårdens upplevelse-, natur- och kulturvärden. Den eventuella påverkan på marina värden som kan bli en följd av förslaget att utvidga befintliga hamnanläggningar och anlägga nya småbåtshamnar vid Kosterhavets nationalpark ska omfatta. Tillgången till hamnar är viktig för att stödja kosterområdet och främja en hållbar utveck-

ling på öarna. Hamnar är också viktiga för att kanalisera båtturister till gästhamnar som alternativ till att utnyttja naturhamnar.

Ett rikt odlingslandskap

Planen medverkar till att uppfylla målet. Huvuddelen av odlingslandskapet blir skyddat som reservat, vars främsta syfte är att ett rikt odlingslandskap med värde för både produktion, biologisk mångfald och kulturmiljövård ska säkerställas. I områden utan särskilt skydd är planförslaget därutöver generellt sett restriktivt mot ny bebyggelse i odlingslandskapet.

God bebyggd miljö

Planen medverkar till att uppfylla målet genom att den ger en helhetssyn på utveckling och bevarande. Kosteröarna kan erbjuda en god och hälsosam livsmiljö. Området är i stort sett fritt från trafikbuller och luftföroreningar och både befintliga och planerade bostäder har god och nära tillgång till områden för friluftsliv både på land och till sjöss. Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse värnas genom rekommendationer i planen.

Ett rikt djur- och växtliv

Planen medverkar till att uppfylla målet genom den samordning i planeringen som sker med befintliga och nya naturreservat samt bildande av nationalpark. De skyddade områdena syftar till att säkerställa ett rikt djur och växtliv. Genom att en nationalpark bildas och naturrum anläggs på Sydkoster kommer fler människor att få tillgång till och kunskap om natur- och kulturmiljön på ett organiserat sätt.

Miljökvalitetsnormer

Enligt miljöbalken, MB 5 kap, ska det vara säkerställt att föreslagna åtgärder inte medför att reglerna i förordningen om miljökvalitetsnormer överskrids.

De förslag som redovisas i planen bedöms inte medföra att gällande miljökvalitetsnormer överskrids. Normerna som gäller föroreningar av utomhusluft är inte relevanta för denna översiktsplan. Biltrafik och annan trafik med motorfordon har förhållandevis liten omfattning och båttrafiken sker i en miljö där luftomsättningen är extremt god. Det finns också miljökvalitetsnormer för olika parametrar i fisk- och musselvatten. Fisk- och musselvattens status inom planområdet stöds genom naturreservat och bildande av nationalpark.